

The impact of social and physical disorder on fear of crime (Case study: Kabul city)

Zia Hssein Yosufi*, Seyed Hossein Hosseini**, Seyed Mehdi Seyedzadeh***

* PhD in Criminal Law and Criminology, Lecturer at the Faculty of Law, Kateb University, Kabul, Afghanistan (Corresponding Author)

Email: zia.hussain.yosufi@kateb.edu.af

**Associate Professor Department of Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University, Mashhad, Iran

Email: shosseini@um.ac.ir

***Assistant Professor Department of Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University, Mashhad, Iran

Email: seidzadeh@um.ac.ir

Abstract

While the issue of fear of crime and its associated social and physical disorder has been extensively studied in the global academic community for decades, it remains a relatively novel concept in Afghanistan. This study aims to elucidate the impact of disorder on the escalation of fear of crime in Kabul City. Employing a survey methodology, this research involved a sample size of 913 individuals aged 15 and above residing in Kabul. A multi-stage cluster sampling technique was utilized to select the sample. The findings reveal that 7.9% of Kabul residents do not fear any crimes, 15.8% have a low level of fear, 39.1% experience a moderate level of fear, 9.9% have a high level of fear, and 27.4% did not provide a response. When ranking the levels of fear from low to high, a concerning 64.9% of residents reported a moderate to high level of fear of crime. The average fear of crime was found to be relatively high (56.24) in the first cluster (West Kabul) and moderate (48.70) in the second cluster (North Kabul), a difference confirmed by statistical tests. Furthermore, fear of crimes against property was reported by 80.4% of respondents, while fear of crimes against persons was reported by 84.2%, both of which are alarmingly high. The results indicate a significant difference between the two clusters, with residents in the first cluster experiencing significantly higher levels of fear of crime. Inferential statistical analysis demonstrates a significant relationship between the variables and fear of crime. A model assessing the impact of variables on fear of crime reveals that social disorder, age, residential location, and physical disorder account for over 70% of the variation in fear of crime, with physical disorder being the most significant variable. A strong positive correlation was found between fear of crime and both social and physical disorder, indicating that as disorder increases, so does the level of fear of crime.

Keywords: Fear of crime, Social and physical disorder, neighborhood, increase in crime and Kabul city

تأثیر بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی بر ترس از جرم (مطالعه موردی شهر کابل)

ضیا حسین یوسفی*، سید حسین حسینی**، سید مهدی سیدزاده ثانی***
* دکتورای حقوق جزا و جرم‌شناسی، استاد دانشکده حقوق، دانشگاه کاتب، کابل، افغانستان (نویسنده مسئول)
zia.hussain.yosufi@kateb.edu.af
** سید حسین حسینی، دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران
shosseini@um.ac.ir
*** سید مهدی سیدزاده ثانی، استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران
seidzadeh@um.ac.ir

چکیده:

مسئله ترس از جرم و بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی و تبعات زیان‌بار آن برای جامعه، با اینکه دهه‌ها است در مجامع علمی دنیا مورد بررسی و تحقیق قرار می‌گیرد، اما در افغانستان هنوز مفهومی نوپا است. هدف این تحقیق، تبیین تأثیر بی‌نظمی، برافزایش ترس از جرم در شهر کابل است. این پژوهش با روش پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه انجام شده و جامعه آماری آن را افراد ۱۵ سال به بالا در شهر کابل تشکیل می‌دهد. حجم نمونه در این تحقیق ۹۱۳ نفر بوده است و برای انتخاب نمونه‌ها از روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده است. بر اساس یافته‌های این تحقیق، در شهر کابل، ۷/۹ درصد شهروندان از هیچ‌یک از جرائم ترسی ندارند. ۱۵/۸ درصد شهروندان در حد کم از جرم می‌ترسند و ۳۹/۱ درصد شهروندان در حد متوسط از جرم ترس دارند. در نهایت ۹/۹ درصد از شهروندان به میزان زیاد از جرم ترس دارند و ۲۷/۴ درصد پاسخ‌گویان جواب نداده‌اند. اگر رتبه‌بندی درجات ترس را از کم به زیاد در نظر بگیریم، میزان ترس از جرم شهروندان از متوسط به بالا (۶۴/۹ درصد) بوده که بسیار نگران‌کننده به نظر می‌رسد. میانگین ترس از جرم در خوشه اول (غرب کابل) ۵۶/۲۴ در حد نسبتاً زیاد و در خوشه دوم (شمال کابل) ۴۸/۷۰ در حد متوسط است. این تفاوت را آزمون‌ها در میان خوشه اول و دوم تأیید می‌کند. در نهایت اگر ترس را از کم به زیاد در نظر بگیریم، ترس از جرائم علیه اموال در شهر کابل ۸۰/۴ درصد و ترس از جرائم علیه اشخاص ۸۴/۲ درصد است که تا حد زیادی نگران‌کننده است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که دو خوشه، با یکدیگر تفاوت معناداری دارد؛ به این صورت که ترس از جرم در محله‌های خوشه اول به‌طور معناداری بیشتر از محله‌های خوشه دوم است. نتیجه تحلیل آماری استنباطی نشان می‌دهد که میان متغیرها و ترس از جرم، رابطه برقرار است. مدل‌یابی تأثیر متغیرها بر ترس از جرم نشان می‌دهد که متغیرهای بی‌نظمی اجتماعی، سن، موقعیت مسکن، بی‌نظمی فیزیکی بیش از ۷۰ درصد، تغییرات ترس از جرم را شرح می‌دهد و مهم‌ترین متغیر در این میان، بی‌نظمی فیزیکی است. میان ترس از جرم و بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی، رابطه معناداری وجود دارد؛ به هر میزان که بی‌نظمی افزایش یابد، سطح ترس از جرم بیشتر می‌شود.

واژه‌های کلیدی: ترس از جرم، بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی، محله، افزایش جرم و شهرکابل

طرح بحث

۱- بیان موضوع

به لحاظ علمی و روش مند کوشش‌ها در دهه ۱۹۹۰ برای شرح ترس از جرم و عوامل آغاز شد (Warr, 2000). در پرتو مطالعات و تحقیق‌های متعددی که در این زمینه در کشورهای مختلف صورت گرفته، عوامل مختلف مؤثر در ترس از جرم شناسایی شده است. در این میان پژوهشگران برای توضیح ترس از جرم از مفاهیم و روش‌های همانند بی‌نظمی‌های اجتماعی و فیزیکی و سایر متغیرها استفاده نموده‌اند. در ادبیات ترس از جرم، بر سر این موضوع که اصلی‌ترین پیامد ترس، پایین آمدن کیفیت زندگی است، توافقی جمعی وجود دارد و پیامدهای ترس از جرم در سطح خرد (فردی، میانی (محلّه) و کلان (اجتماع) قابل تأمل و بررسی است (گرین^۱ و همکاران، تیسدل و اوک^۲، ۱۹۹۸).

پیامد ترس در سطح فردی، به لحاظ خصوصیات جسمی، روانی و رفتاری انسان متفاوت است. به لحاظ جسمی ویژگی‌های چون ضریان قلب، ضعیف شدن سیستم ایمنی و کاهش فعالیت‌های فیزیکی مدنظر است (هل‌همر، ۲۰۰۶). ویژگی‌های روانی، مانند ترس از انزوا، اضطراب و فشارهای روانی پس از آسیب است (بروین^۳ و همکاران، ۲۰۰۰). در حوزه رفتاری نیز ترس از جرم باعث پرهیز از محیط پرخطر، محدودیت فعالیت اجتماعی و فیزیکی می‌شود. در واقع، گاهی از نظر رفتاری، ترس بر کیفیت زندگی تأثیر می‌گذارد و موجب اضطراب فرد می‌شود تا جایی که بر اثر فشار بیش از حد ناشی از ترس، اشخاص در اماکن عمومی حاضر نمی‌شود و برای پیشگیری از آن، به رفتارهای زیر دست می‌زند: نصب دوربین‌های مداربسته، خارج نشدن از منزل در شب. در حوزه رفتاری، ترس از جرم مجبور می‌کند که فرد سبک زندگی خود را تغییر دهد تا بتواند با وضعیت موجود سازگار شود (عبدالملکی، ۱۳۹۵: ۲۲). بیشترین اثر اختلالات ترس از جرم در حوزه‌های جسمی، روانی و رفتاری در افراد کم‌سن، بزرگ‌سالان، اقلیت‌ها و زنان مشاهده می‌شود (Kifer, 2004: 1). این رفتارها سلامتی افراد را به خطر می‌اندازد و به کاهش کیفیت زندگی منجر می‌شود.

پیامدهای ترس از جرم در سطح محلّه اهمیتی خاص دارد و درخور توجه است؛ زیرا ترس از جرم موجب حضور کمتر افراد در محلّه و مشارکت کمتر در امور محلّه می‌شود (لا گرینج^۴، فرارو و سوپانچیچ، ۱۹۹۲). به هر میزان حضور افراد در محلّه کم‌رنگ باشد، به زوال محلّه و ترس بیشتر شهروندان و به کیفیت زندگی پایین منجر می‌شود (اسکوگن، ۱۹۸۶). ترس بیشتر از جرم، سرک‌ها را خلوت می‌کند که به خرید کمتر و ضعیف شدن اقتصاد محلّه منجر می‌شود (مک‌گاهی^۵، ۱۹۸۶).

یکی دیگر از پیامدهای ترس از جرم در سطح کلان، هزینه‌هایی است که دولت برای کاهش ترس متقبل می‌شود؛ مانند نظارت بر محلّه، پیشگیری از جرم، آگاهی‌دهی به شهروندان و تصویب قوانین (لی،

1. Green
2. Tiesdell & Oc
3. Brewin
4. Randy L. Grange
5. McGahey

۲۰۰۷). علاوه بر این، ترس از جرم در سطح کلان شمار گردشگران را کاهش می‌دهد و صنعت گردشگری کشور را تضعیف می‌کند و در نتیجه، به لحاظ اقتصادی و فرهنگی، به کشور لطمه می‌زند (برودمن، ۲۰۰۲). ترس از جرم و درک پیامد آن موجب شده است، این موضوع به یکی از نگرانی‌های اساسی تبدیل شود. ولی باید از عان کرد که طی چند دهه اخیر توجه جرم‌شناسان در خصوص ترس از جرم در افغانستان صورت نگرفته است؛ اما آثار ناخوشایند ترس از جرم برای شهروندان افغانستان آشکار شده است. در پهلوی تحلیل‌های آثار فردی، محله و کلان ترس از جرم، نظریه‌های دیگر هم مطرح است که ترس از جرم را با متغیرهای اجتماعی محدودتر مرتبط می‌سازند که در اینجا مرور می‌شود.

نابسامانی اجتماعی آثار زبان‌بار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی را بر مردم افغانستان تحمیل کرده است. اینجاست که باورهای فردی و اجتماعی، فرد را درباره ارزش‌ها و موضوعات بسیاری در شهر متأثر ساخته و شکافی عمیق ایجاد کرده است؛ مانند نظم اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پیوند محله‌ای، نگرانی اجتماعی، بیگانگی، خطر ادراک شده رسانه‌ها. این گسست اجتماعی، ترس را در میان آنان افزایش داده و مسئله اعتماد اجتماعی شهروندان را به یکدیگر دچار اشکال کرده و اثر ناگواری بر جامعه گذاشته است. علاوه بر این، به هر میزان نظم اجتماعی و فیزیکی و متغیرهای مداخله‌گر ترس از جرم در میان شهروندان بهتر توصیف شود، شهروندان با روان آرام، به‌دوراز ترس و نگرانی زندگی می‌کنند. با توجه به مشکلات ذکر شده و اهمیت موضوع، روشن می‌شود که بررسی این موضوع نیازمند نگاه جدید به ابعاد مختلف ترس و لزوم تبیین کامل‌تر آن با استفاده از رویکردهای نظری مختلف است.

از جمله این عوامل ترس از جرم، می‌توان به تجربه بزه‌دیدگی قبلی اشاره کرد که یکی از رویکردهایی است که رابطه تجربه بزه‌دیدگی قبلی مستقیم و ترس از جرم را تبیین می‌کند (Lee, Reyns, Kim, 1996). اگرچه این موضع نظری همواره مورد تأیید شواهد تجربی قرار نگرفته (عبدالملکی، ۱۳۹۵: ۴۵)، پژوهشگران برای تبیین ترس از جرم به دنبال عوامل دیگری رفتند (جکسون، ۲۰۰۹: ۳).

رویکرد نظری احساس آسیب‌پذیری،^۲ ترس را ناشی از احساس آسیب‌پذیری فیزیکی و اجتماعی^۳ فرد می‌داند که ممکن است به صورت بدنی یا اجتماعی آسیب ببیند یا قربانی شود (احمدی و همکاران، ۱۳۸۸). به سخن دیگر، آن‌ها خود را نسبت به دیگران آسیب‌پذیر تصور و احساس ناامنی بیشتری دارند و ترس بیشتری ایجاد می‌کند. این آسیب‌پذیری در نزد افراد به‌گونه‌های زیر به ترس بیشتر از جرم می‌انجامد: وجود خطر، پیامدهای آسیب‌پذیری و فقدان کنترل (نیازی و همکاران، ۱۳۹۴ و باران، ۲۰۱۱).

دو نظریه اساسی دیگر، نظریه کنترل اجتماعی (رسمی و غیررسمی) (همتی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹) و نظریه‌های پنجره‌های شکسته است که به بی‌نظمی فیزیکی و بی‌نظمی اجتماعی در محله اشاره دارد (Lee, Reyns & et al. 2020,4). نظریه کنترل رسمی (رضایت از پولیس) حاکی از آن است که

1. Jackson
2. Vulnerability
3. Perception of physical and social vulnerability
4. Baron

نگرش منفی شهروندان به پولیس باعث افزایش ناامنی یا کاهش بی‌اعتمادی شهروندان به پولیس می‌شود (سیدزاده و کرمانی، ۱۳۹۳: ۱۳۴). کنترل اجتماعی غیررسمی به پیوند محله ارتباط دارد. پیوند محله‌ای به‌گونه‌ای است که در آن ساکنان به یکدیگر اعتماد دارند و دارای طیفی از رفتارهای مشترک هستند. این انسجام محلی به‌صورت نانوشته در میان ساکنان منطقه مسکونی به‌صورت گسترده و خودکار دارای کارکردی انسجام‌بخشی است و ساکنان آن محل میزان کمتری از ترس را تجربه می‌کنند (علی‌وردی‌نیا و همکاران، ۱۳۸۸).

در کنار آن، رویکردهای نظری دیگری وجود دارد که بر اساس آن‌ها کم‌وبیش اثر ترس محاسبه و نیز تأیید شده است؛ از جمله، خطر ادراک‌شده یکی از متغیرهاست که گفته می‌شود یکی از قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های ترس از جرم است و بر اساس ارزیابی شناختی فرد از احتمال قربانی‌شدنش در آینده دلالت دارد.

برخی پژوهش‌ها که به آزمون نظریه‌های یادشده به‌تنهایی یا مشترک با سایر نظریه‌ها پرداخته است، یافته‌های زیر را نشان می‌دهد تأثیر این نظریه‌ها بر ترس از جرم، اگرچه در بیشتر موارد تأیید شده است، در این مورد نیز به تأیید نرسیده است؛ برای مثال، «تجربه قربانی‌شدن» در تحقیق سیدزاده و کرمانی (۱۳۹۲) و «آسیب‌پذیری» در تحقیق بیسلر^۱ (۲۰۰۳) و «کنترل اجتماعی» در پژوهش‌های فرگوسن و میندل^۲ (۲۰۰۷) بر ترس از جرم تأثیرگذار نبوده است. در حالت دیگر این نظریه‌ها همواره در کنار یکدیگر استفاده نشده است (به‌طور مثال، نک: بیات، ۱۳۸۹). در حالی که به نظر می‌رسد با توجه به تک‌سببی نبودن مسئله اجتماعی، در صورت استفاده همزمان از این نظریه‌ها، پژوهشگر از توان تبیین بهتری بهره‌مند خواهد شد. با توجه به آنچه که در بالا تذکر یافت، این نوشتار تلاش خواهد نمود که ترس از جرم را در شهر کابل^۳ تنها با تأکید بر بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی در کابل^۴ تبیین نموده و از سایر متغیرها استفاده نمی‌شود.

پژوهش‌ها در محور ترس از جرم در کشورها غالباً به بررسی ترس از جرم در میان گروه‌هایی جمعیتی با مبانی نظری، اهداف، شرایط ویژه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی آنان پرداخته‌اند. در این میان، به‌ندرت می‌توان تحقیقی را یافت که شهر کابل را پوشش داده باشد. در حالی که کابل مرکز افغانستان محسوب شده، در آن شهروندان با قومیت، نژاد و مختلف در کنار هم زیست می‌کنند. ساکنان این شهر با مسائل و مشکلات بسیاری اقتصادی و اجتماعی هر روزه دست‌وپنجه نرم می‌کنند. این وضعیت پیامدهای

1. Bissler

2. Ferguson & Mindel

^۳ - قابل یادآوری است این تحقیق از نظر زمانی از سال‌های ۱۳۹۹ الی ۱۴۰۰ را در بر می‌گیرد.

^۴ - آن چه که قابل تذکر است شهر کابل به دو خوشه تقسیم شده است. خوشه اول غرب کابل (تانک تیل، گولایی مهتاب‌قلعه، شهرک عبدالله انصاری، پل خشک، سرپل و ریک‌ریشن، پل سوخته، قلعه وزیر، قلعه شهاده، شهرک امید سبز، پل سرخ، کارته سه، سه‌راهی علاءالدین، دارالامان، سرک شورا، افشار سیلو، کوته‌سنگی و سرک کمپنی، کارته پروان، کارته سخی، سرک جمال‌مین، دهمزنگ، کارته چهار).

خوشه دوم شمال کابل (چهارقلعه وزیرآباد، لب جر، تایمنی، چهارراهی شهید، سرک میدان هوایی، قلعه فتح‌الله، شهر نو، سرک سرای شمالی، خواجه بغرا، گولایی پارک، قصبه، ۳۱۵، پنجصدفامیلی، مکروریان، ده‌سبز، کارته نو، هوتخیل، خشت آخ‌تیب، تره‌خیل).

مهمی بر زندگی فردی و اجتماعی ساکنان گذاشته است؛ مانند نیامدن مردم در مکان‌های عمومی، افزایش نگرانی اجتماعی، بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی در سطح شهر کابل و بیشتر شدن تدابیر حفاظتی، تنها خارج‌نشدن از منزل در شب و روز، بستن زودهنگام مغازه‌ها. علاوه بر این، ترس از جرم حضور شرکت‌های مالی اقتصادی خارجی و داخلی و دیگر فعالیت‌های روزمره شهروندان را در شهر کابل تحت تأثیر قرار داده و آنان به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم از جرم هراس دارند. به‌طوری که در این جغرافیا اثر و میزان ترس واقعی ترس از جرم در نگرش برخی گروه‌ها پررنگ‌تر است و آنان احساس متفاوت دارند؛ مانند زنان به‌سبب مردسالاربودن جامعه، اقلیت‌ها به‌علت در اقلیت قرارداشتن، کودکان و افراد آسیب‌پذیر از روی آسیب‌پذیری‌شان؛ چون آن‌ها در جایگاه و موقعیت یکسانی قرار ندارند.

آن چه که گزاره‌های ابتدایی نشان می‌دهد که میزان ترس از جرم در میان مردم در حال افزایش است؛ بر این اساس، تحقیق فعلی قصد دارد «چرایی رخداد ترس از جرم» را در شهر کابل بیان و به این پرسش پاسخ دهد که زمینه‌های ترس از جرم در میان شهروندان کدام است، می‌پردازد.

۲- ترس از جرم

ماتریکس ترس از جرم^۱ اطلاعات خوبی درباره ترس از جرم در اختیار محققان قرار می‌دهد. این ماتریکس نشان‌دهنده سطوح متفاوت جرم و ترس از جرم به همراه استراتژی‌های پیشنهادی برای کاهش میزان ترس از جرم است.

وضعیت: سطح جرم بالا + سطح ترس از جرم بالا استراتژی: از بین بردن علل ترس از جرم	وضعیت: سطح جرم بالا + سطح ترس از جرم بالا استراتژی: کاهش میزان جرم در جامعه
وضعیت: سطح جرم پایین + سطح ترس از جرم پایین استراتژی: حفظ شرایط ایدئال	وضعیت: سطح جرم بالا + سطح ترس از جرم پایین استراتژی: افزایش آگاهی محلی
سطح جرم	

نمودار ۱ راهبردهایی ترس از جرم^۲

1. fear of crime matrix

۲. برگرفته از وبسایت دولت بریتانیا؛^۱ به نقل از: Park, 2008.

۳- پیشینه تجربی

در این گفتار پیشینه تجربی پژوهش‌های ترس از جرم را برمی‌شماریم. ترس از جرم در مطالعات خارجی، پیشینه طولانی دارد و از دهه ۱۹۴۰ به بعد، در پژوهش‌های جرم‌شناسی بازتاب یافته و پژوهشگران از زوایای مختلف مسئله ترس از جرم را بررسی و تحلیل کرده‌اند و هدف آن، دستیابی به علل کلی مؤثر بر ترس از جرم در میان شهروندان بوده است.

جدول ۱- تلخیص پژوهش‌های ترس از جرم

عنوان پژوهش	مشخصات
جنسیت و ترس از جرم در میان دانشجویان آمریکایی آفریقایی	بریتو، استودارت و آگوو (۲۰۱۷)
ترس از جرم و احساس ناامنی در کشورهای اروپایی	ویزر، اسکولت و اسکیرز (۲۰۱۶)
ترس از جرم و پولیس: بررسی سبک زندگی و عوامل تعیین‌کننده فردی ترس از جرم در میان دانشجویان دانشگاه پنسیلوانیا	کرول و بتین (۲۰۱۶)
ترس از جرم در فضاهای باز عمومی از نظر زنان ساکن در شهر	تاندوگانا و ایلهان (۲۰۱۶)
عنوان ترس از جرم در ایالات متحده: علت‌ها، پیامدها و تناقض‌ها	لن و همکاران (۲۰۱۴)
ترس از جنایت بر پیامدهای سلامت رفتاری و درمان بهداشت رفتاری	ارین گریو و سوزان ال (۲۰۱۳)
شفاف‌سازی رابطه ترس از جرم و تصویر بی‌نظمی در بین جوانان ولز و انگلستان	اسمیت (۲۰۱۱)
پایان‌نامه دکتری، ساختار خانواده بر ترس از جرم استانبول	نیکلسون (۲۰۱۰)
رساله دکتری اثر رسانه بر ترس از جرم در بین شهروندان ترکیه	اردنمز (۲۰۰۹)
بررسی شاخص‌های مهم ترس از جرم	تسلونی و زارافونیتو (۲۰۰۸)
بررسی رابطه بین ترس از جرم و احتمال قربانی‌شدن با استفاده از داده‌های ثانویه	واین (۲۰۰۸)
ترس از جرم در بین کهن‌سالان: مطالعه‌ای کیفی اکتشافی در هنگ‌کنگ	چین (۲۰۰۸)
بررسی سطح فردی ترس از جرم و عوامل مؤثر بر آن	فرگوسن و میندل (۲۰۰۷)
خطر بیگانه‌ها؛ توضیح‌دهنده ترس از جرم زنان در کانادا	اسکات (۲۰۰۳)
رساله دکتری ترس از جرم و شبکه‌های اجتماعی آفریقایی آمریکایی	بیسلر (۲۰۰۳)
بررسی رابطه مصرف رسانه‌ای و ترس از جرم (شهر کرج)	احمدی عربی (۱۳۹۲)
ترس از جرم: آزمون تجربی نظریه‌های اثربخشی جمعی و پنجره شکسته	پنج‌تنی (۱۳۹۳)
رساله دکتری، تبیین پدیده ترس از جرم در شهر تهران	عبدالملکی (۱۳۹۵)
رساله دکتری، تبیین جامعه‌شناختی رابطه سطح توسعه‌یافتگی و ترس از جرم	رشادی (۱۳۹۶)
ترس از جرم و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در بین سالمندان شهر شیراز	مرادی و جم‌نژاد (۱۳۹۶)
تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر ترس از جرم در بین شهروندان اردبیل	عشایری (۱۳۹۷)

عنوان پژوهش	مشخصات
میزان و عوامل ترس از جرم در شهر کابل	پوپل و سیدزاده (۱۴۰۰)

بررسی پیشینه مطالعاتی نشان می‌دهد که بیشترین پژوهش‌ها در حوزه ترس از جرم در جغرافیای خارجی شامل امریکا، آفریقا، کانادا، هنگ‌کنگ، ایران، ترکیه، افغانستان، ولز و انگلستان و کشورهای اروپایی است. از سوی دیگر، پرداختن به موضوع ترس از جرم با تکنیک‌های متفاوت بی‌شرف خوبی در عرضه ترس از جرم تابه‌حال داشته‌اند که این نقطه عطف، امید و بیش روی در عرصه ترس از جرم دانسته می‌شود.

بازخوانی پیشینه پژوهش‌های قبلی، به پژوهشگر در اتخاذ دیدگاه و روش نو و استفاده از مدل نظری و متغیرهای متناسب با محور پژوهش کمک می‌کند. هر کار تحقیقی در واقع تلاش در راستای کاهش کاستی‌های احتمالی گذشته‌گان و عدم تکرار در کار مشابه است. تحقیق فعلی، ضمن اینکه یافته‌های مهم پژوهش‌های ترس از جرم در کارهای گذشته‌گان را ارزشمند و آن‌ها را تأیید می‌نماید، تلاش دارد تا در حد توان با توجه وجه تمایز فرهنگی، تاریخی، اقتصادی افغانستان را در نظر گرفته، ترس از جرم را در شهر کابل تبیین نمایند. توضیح موضوع ترس از جرم، با نظریه‌های مختلف امکان‌پذیر است و نویسنده در تلاش است، رابطه میان ترس از جرم و بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی شهر کابل (غرب و شمال) با تأکید بر داده‌های آماری بیان تبیین نماید.

۴- روش شناسی

در مبحث روش شناسی موارد زیر توضیح داده می‌شود.

۴-۱ روش

این تحقیق با روش (اسنادی و میدانی) با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته گردآوری شده است. پرسش‌نامه‌ها در میان شهروندان کابل به شکل حضوری توسط محقق توزیع و تکمیل شده است.

۴-۲ جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش زنان و مردان بالای ۱۵ سال شهر کابل هستند. با توجه به نبود آمار دقیق افراد ۱۵ سال و بزرگ‌تر از آن، به‌ناچار بر اساس سرشماری نفوس اداره احصائیه و معلومات افغانستان (سال ۱۳۹۹) بهره‌جسته شده است. جامعه آماری این پژوهش شهروندان ۱۰ ناحیه شهر کابل است. اگر تمام نواحی شهر کابل به‌عنوان یک خوشه، جامعه آماری پژوهش قرار می‌گرفت، با توجه به اینکه انجام این کار از عهده محقق خارج بود، به رهنمای استادان، از بین ناحیه‌های هفده‌گانه شهر کابل، ده ناحیه مورد بررسی قرار داده و جامعه آماری به دو خوشه^۱ تقلیل پیدا کرد.

جدول ۲- جامعه آماری از جمع ناحیه‌های ده‌گانه

۱- خوشه ۱ (غرب کابل) و خوشه ۲ (شمال کابل).

خوشه‌ها	ناحیه‌های جمع شده	جمعیت
اول	۳، ۵، ۶ و ۷ و ۱۳	۱۶۰۷۴۶۷
دوم	۴، ۱۰، ۱۱، ۱۵ و ۱۷	۱۶۲۲۵۷۵
کل	شهر کابل	۵۰۲۹۸۵۰

۴-۳ حجم نمونه: نتایج به دست آمده از فرمول کوکران گویای این است که حجم نمونه لازم تعیین به جامعه آماری با احتمال ۹۵ درصد اطمینان ۷۸۶ نفر (مرد و زن) به عنوان جامعه آماری نمونه انتخاب شد. برای دستیابی به نتایج دقیق تر، تعداد ۱۲۷ نفر بر این تعداد اضافه شد که مجموع آن ۹۱۳ نفر شده است.

۴-۴ روش نمونه‌گیری: روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای^۱ خوشه‌ای ساده است. شیوه آن بدین گونه است که در مرحله اول ابتدا با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، شهر کابل به چند ناحیه تقسیم شد. در مرحله بعد، از داخل ناحیه‌های تقسیم شده با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده^۲ واحد نمونه انتخاب شد. در مرحله نهایی، برای تنوع در افراد نمونه، انتخاب افراد در داخل ناحیه به صورت یکسان و مساوی به وسیله محقق انجام شد که در جدول ۳ مراحل نمونه‌گیری نشان داده شده است.

جدول ۳ مراحل نمونه‌گیری

مرحله اول	شهر کابل	تقسیم شهر کابل به چند ناحیه
مرحله دوم	تصادفی ساده	افراد نمونه پژوهش
مرحله سوم	پژوهشگر و گروه تحقیق	انتخاب افراد

۴-۵ روایی و پایایی: ابزار سنجش آن از روش‌های ترکیبی (اعتباری روایی صوری) اعتبار یابی شده است. برای محاسبه پایایی ابزار اندازه‌گیری، از طیف لیکرت است.

1. Multistage sampling
2. Simple random sampling

جدول ۴- ضریب پایایی شاخص‌های پژوهش

شماره	شاخص	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ	
			پیش‌آزمون	پژوهش اصلی
۱	ترس از جرم	۱۹	۰٫۸۹	۰٫۹۰
۲	بی‌نظمی اجتماعی	۷	۰٫۸۱	۰٫۸۴
۳	بی‌نظمی فیزیکی	۵	۰٫۸۰	۰٫۸۰

۴-۶ تحلیل داده‌ها: داده‌ها با روش تحلیلی توصیفی ارزیابی شده است. در مرحله بعد برای تحلیل و توصیف داده‌های از نرم افزار SPSS ورژن ۲۲ کمک گرفته شده است.

۵- یافته‌های توصیفی

۵-۱ خصوصیات دموگرافیک: در نخست توضیحاتی در مورد مشخصات عمومی پاسخ‌گویان ارائه گردد تا از طریق خصوصیات دموگرافیک آنان اطلاعات کامل حاصل گردد. در میان افراد مورد تحقیق ۴۸ درصد (۱۵-۲۵ سال)، ۱۸/۲۲ درصد (۲۶-۳۵ سال)، ۵/۵ درصد (۳۶-۴۵ سال) و ۲۳/۹ درصد (بالا ۴۵ سال) بودند. ۶۵/۳ درصد تحقیق را (مردان)، ۲۹/۵ درصد (زنان)، ۶۰/۹ درصد (مجرد)، ۳۱/۳ درصد (متاهل)، ۱/۶ درصد (مطلقه) و ۱/۵ فوت همسر، ۴/۶ افراد هیچ پاسخ‌ارایه ننموده‌اند. از مجموعه افراد ۵۰ درصد (بی‌سواد)، ۱۳/۹ درصد (سواد ابتدایی)، ۳۲/۵ درصد (دیپلوم)، ۳۹/۳ درصد (کارشناسی)، ۴/۳ درصد (کارشناسی ارشد)، ۱/۹ درصد (دکتری) و ۳/۱ درصد بدون پاسخ بودند. وضعیت افراد، ۲۱/۴ درصد (منزل اجاره‌ای)، ۷۰/۱ درصد (منزل شخصی)، ۵/۳ درصد (منزل اجاره و رهن)، ۰/۷ درصد (سایر) و ۲/۴ درصد (بدون پاسخ) بودند.

۵-۲ ترس از جرم

نتایج بررسی بیانگر آن است، میانگین^۱ ترس از جرم در شهر کابل به‌ترتیب بیشترین میانگین، به شرح زیر بیان شده است: پذیرفتن خوراکی از افراد ناشناس دارای ۳/۴۲ میانگین؛ حضور در پارک‌ها و مراکز تفریحی در شب ۳/۴۰ میانگین؛ حمل پول نقد ۳/۱۹ میانگین؛ پارک خودرو در سرک برای زمان طولانی ۳/۱۲ میانگین؛ بیرون رفتن از خانه در طول روز و شب به‌تنهایی ۳/۰۱ میانگین؛ تنها بودن در خانه در طول شب و روز ۲/۶۸ میانگین؛ تخریب اموال عمومی ۲/۰۲ میانگین؛ انتشار اسناد و مدارک خصوصی ۲/۰۱ میانگین؛ حمله مسلحانه (با اسلحه یا چاقو) ۱/۹۸ میانگین، کیف‌قاپی یا جیب‌بری ۱/۹۸ میانگین؛ هدف

۱. برای محاسبه میانگین، ترس از جرم از ۵ محاسبه شده است.

ضرب و شتم قرار گرفتن ۱/۹۷ میانگین؛ مورد فحاشی یا اهانت قرار گرفتن در اماکن عمومی ۱/۹۷ میانگین؛ قربانی زورگیری شدن ۱/۹۶ میانگین؛ مزاحمت تلفنی ۱/۹۶ میانگین؛ دزدیده شدن خودرو، موتورسیکلت یا لوازم آن ۱/۸۶ میانگین؛ دزدی از منزل ۱/۷۸ میانگین؛ آدم‌ربایی ۱/۷۵ میانگین؛ فریب و نیرنگ ۱/۲۶ میانگین.

برای مقایسه میانگین ترس از جرم در خوشه‌های اول، دوم و کل شهر کابل، توزیع میانگین ترس از جرم در خوشه‌ها به شرح زیر است:

جدول ۵- توزیع میانگین ترس از جرم در خوشه‌ها

شماره	عبارات	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
۱	ترس از تنها بودن در خانه در طول روز و شب	۲/۵۹	۲/۷۷	۲/۸
۲	ترس از بیرون رفتن تنهایی از خانه در طول شبانه‌روز	۳/۱۳	۳/۰۸	۳/۱
۳	ترس از پارک خودرو در سرک برای زمان طولانی	۳/۱۳	۳/۲۹	۳/۲۱
۴	ترس از پذیرفتن خوراکی از افراد ناشناس	۳/۳۰	۳/۵۴	۳/۴۲
۵	ترس از حضور در پارک‌ها و مراکز تفریحی در شب	۳/۲۵	۳/۵۴	۳/۴۰
۶	ترس از حمل پول نقد	۱/۱۴	۳/۲۶	۳/۱۹
۷	ترس از دزدی از منزل	۱/۸۰	۱/۷۵	۱/۷۸
۸	ترس از کیف‌قاپی یا جیب‌بری	۱/۹۳	۲/۰۲	۱/۹۸
۹	ترس از آدم‌ربایی	۱/۷۹	۱/۷۱	۱/۷۵
۱۰	ترس از ضرب و شتم	۱/۹۷	۱/۹۷	۱/۹۷
۱۱	ترس از زورگیری	۱/۹۲	۲/۰۰	۱/۹۶
۱۲	ترس از مزاحمت تلفنی	۲/۱۳	۲/۳۸	۲/۹۶
۱۳	ترس از فریب و نیرنگ	۱/۹۵	۱/۹۷	۱/۲۶
۱۴	ترس از اهانت شدن در اماکن عمومی	۱/۹۳	۲/۰۱	۱/۹۷
۱۵	ترس از تخریب اموال	۲/۰۰	۲/۰۴	۲/۰۲
۱۶	ترس از حمله مسلحانه (با اسلحه یا چاقو)	۱/۸۳	۱/۸۱	۱/۹۸
۱۷	ترس از انتشار اسناد و مدارک خصوصی	۲/۰۱	۲/۰۲	۲/۰۱
۱۸	ترس از دزدیده شدن خودرو یا لوازم آن	۱/۸۷	۱/۸۵	۱/۸۶

جدول بالا نشان می‌دهد که پاسخ‌گویان بیشترین میزان ترس خود را از جرم چنین گزارش کرده‌اند: پذیرفتن خوراکی از افراد ناشناس (۳/۴۲ میانگین)، حضور در پارک‌ها و مراکز تفریحی در شب (۳/۴۰ میانگین)، حمل پول نقد (۳/۱۹ میانگین)، پارک خودرو در سرک برای زمانی طولانی (۳/۱۲ میانگین)، بیرون رفتن تنهایی از خانه در طول شبانه‌روز (۳/۰۱ میانگین) و تنها بودن در خانه در طول شب (۲/۶۸ میانگین). نگرش پاسخ‌گویان در این خصوص نگران‌کننده توصیف شده است.

همچنین میزان ترس از جرم در میان پاسخ‌گویان در شهر کابل دزدی از منزل ۱۰۷۸ میانگین، آدم‌ربایی ۱۰۷۵ میانگین، فریب و نیرنگ در ردیف آخر با ۱۰۲۶ میانگین توصیف شده است.

بر اساس توصیف داده‌های آماری، میزان ترس از جرم پاسخ‌گویان در جرائم ۱۸ گانه و خوشه‌های اول، دوم و شهر کابل در جدول ۶ ارائه شده است.

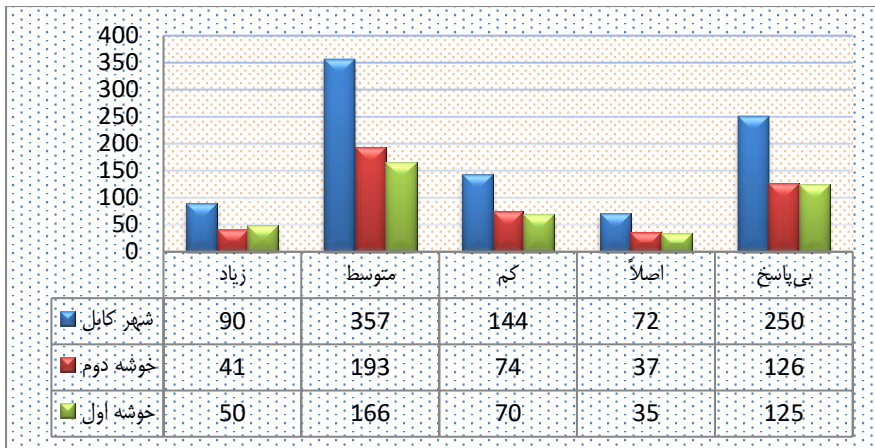
جدول ۶- توزیع فراوانی پاسخ‌گویان برحسب میزان ترس از جرم

شهر کابل		خوشه دوم		خوشه اول		میزان ترس از جرم
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۹/۹	۹۰	۸/۷	۴۱	۱۱/۲	۵۰	زیاد
۳۹/۱	۳۵۷	۴۱	۱۹۳	۳۷/۳	۱۶۶	متوسط
۱۵/۸	۱۴۴	۱۵/۷	۷۴	۱۵/۷	۷۰	کم
۷/۹	۷۲	۷/۹	۳۷	۷/۸	۳۵	اصلاً
۲۷/۴	۲۵۰	۲۶/۴	۱۲/۶	۲۸/۰	۱۲۵	بی‌پاسخ
۱۰۰	۹۱۳	۱۰۰	۴۷۱	۱۰۰	۴۴۶	جمع

مطابق جدول بالا، در شهر کابل، ۷/۹ درصد شهروندان از هیچ‌یک از جرائم ۱۸ گانه این پژوهش اصلاً نمی‌ترسند. ۱۵/۸ درصد شهروندان در حد کم از جرم می‌ترسند و ۳۹/۱ درصد شهروندان در حد متوسط از جرم ترس دارند. در نهایت ۹/۹ درصد از شهروندان به میزان زیاد از جرم ترس دارند و ۲۷/۴ درصد پاسخ‌گویان جواب نداده‌اند. اگر ترس را از کم به بالا در نظر بگیریم، میزان ترس از جرم شهروندان کابل از متوسط به بالا (۶۴/۹ درصد) بوده که بسیار نگران‌کننده به نظر می‌رسد.

مطالعه تطبیقی میان خوشه اول و خوشه دوم مطابق جدول بالا نشان می‌دهد که میزان ترس از جرم در خوشه‌های فوق به ترتیب بیشترین، خوشه دوم با ۶۵/۴ درصد، در رتبه نخست و خوشه اول با ۶۴/۲ درصد، در رتبه دوم قرار دارد و در نهایت، بر اساس نگرش پاسخ‌گویان، میزان ترس از جرم در تمام شهر کابل ۶۴/۸ درصد است.

نمودار زیر، تصویر بهتری از وضعیت ترس از جرم در شهر کابل و خوشه‌های آن را نمایش می‌دهد و میزان ترس از جرم با اندازه یا مقیاس ترس از جرم در حد «زیاد، متوسط، کم و اصلاً» سنجش می‌شود.

نمودار ۲- میزان ترس از جرم در شهر کابل

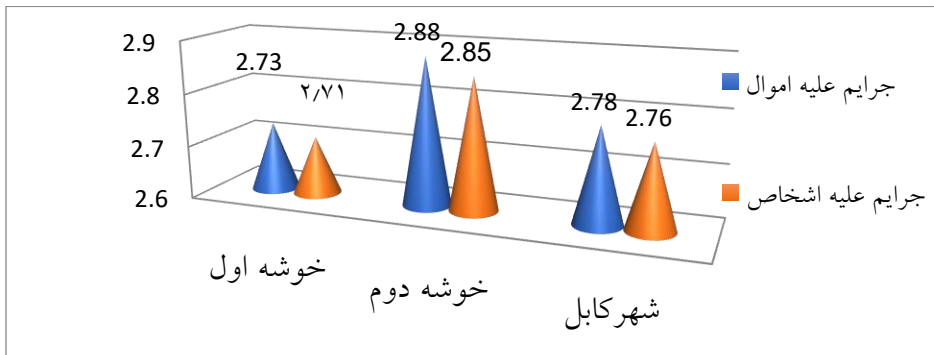
برای اندازه گیری ترس از جرم، هر دو بعد ترس از جرم علیه اموال و ترس از جرم علیه اشخاص محور بحث است. برخی پژوهشگران (فرارو و لا گرنج، ۱۹۸۷؛ مایز، ۲۰۰۱) بر اهمیت بعد مالی و جانی ترس از جرم تأکید کرده اند. توزیع فراوانی بعد مالی و جانی ترس از جرم در میان شهروندان کابل دربرگیرنده یافته های زیر است: بر اساس توصیف داده های آماری، میزان ترس از جرم پاسخ گویان در جرائم دوگانه در شهر کابل در جدول ۷ ارائه شده است.

مطابق بررسی جدول ۷، در شهر کابل ۱۹/۳ درصد مردم از جرائم علیه اموال و ۱۸/۵ درصد از جرائم علیه اشخاص «اصلاً» ترس ندارند. میزان ترس شهروندان در گزینه «کم»، ۴۳/۳ درصد در جرائم علیه اموال و ۴۷ درصد در جرائم علیه اشخاص است. اگر از ترس را از کم به بالا در نظر بگیریم، میزان متوسط به بالای ترس از جرائم علیه اموال در شهر کابل ۸۰/۴ درصد و ترس از جرائم علیه اشخاص ۸۴/۲ درصد است که خیلی زیاد نگران کننده توصیف شده است.

جدول ۷- توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب ترس از جرائم علیه اموال و اشخاص

شهر کابل (درصد)	خوشه دوم (درصد)	خوشه اول (درصد)	میزان ترس از جرم	
			اموال	اشخاص
۳/۵	۲/۴	۴/۷	زیاد	اموال
			زیاد	اشخاص
۲/۲	۱	۳/۵	متوسط	اموال
				اشخاص
۳۳/۶	۲۸/۳	۳۶/۵	کم	اموال
				اشخاص
۳۵	۲۹/۷	۳۷/۲	اصلاً	اموال
				اشخاص
۴۳/۳	۴۷/۴	۴۰/۴		اموال
				اشخاص
۴۷	۵۲/۱	۴۴/۲		اموال
				اشخاص
۱۹/۳	۲۱/۹	۱۸/۴		اموال
				اشخاص
۱۵/۸	۱۷/۱	۱۵/۱		اموال
				اشخاص

بررسی میانگین‌ها نشان می‌دهد میزان ترس از جرائم علیه اشخاص به‌طوری چشمگیر از ترس از جرائم علیه اموال کمتر است؛ به‌طوری که میانگین ترس از جرائم علیه اشخاص در شهر کابل ۲/۷۶ و میانگین ترس از جرائم علیه اموال ۲/۷۸ ارزیابی می‌شود. این تفاوت معنادار است. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد ترس از جرائم علیه اموال در میان پاسخ‌گویان شهر کابل در خوشه‌ها به‌طور معناداری بیشتر از ترس علیه اشخاص است؛ میزان ترس از جرائم علیه اموال در خوشه اول (میانگین ۲/۷۳) کمتر از خوشه دوم (۲/۸۸ میانگین) است؛ در حالی که میزان ترس از جرائم علیه اشخاص در خوشه اول (۲/۷۱ میانگین) کمتر از خوشه دوم (۲/۸۵ میانگین) است.

نمودار ۳- میانگین ترس از جرائم علیه اشخاص و اموال

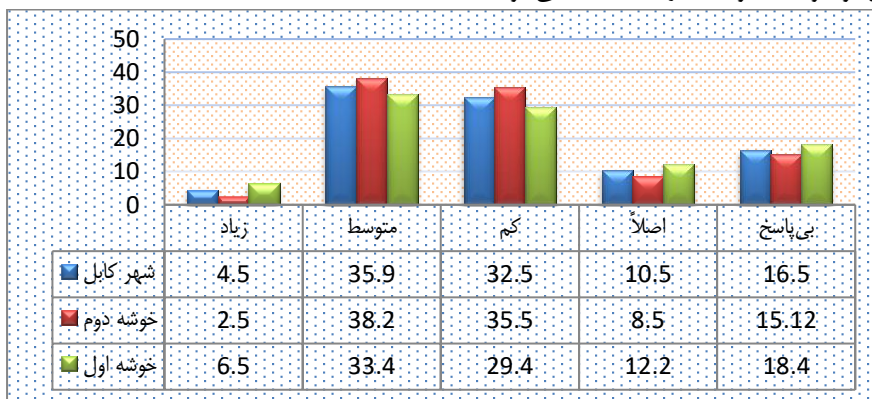
۳-۵ بی‌نظمی فیزیکی^۱

پژوهشگران الگوی نظری نشانه‌های محیطی و شبکه‌های اجتماعی را برای پیش‌بینی ترس فردی از جرم گسترش داده‌اند. یکی از الگوها چشم‌انداز بی‌نظمی یا بی‌نراکتی است که بیان می‌دارد هنگامی که افراد نشانه‌های بی‌نظمی فیزیکی (شعارنویسی، آشغال‌ریزی، محیط نامرتب، ساختمان‌های قدیمی و مخروبه) را مشاهده می‌کنند، بیشتر هراسان می‌شوند؛ زیرا آن‌ها این مشکل را با جرم مرتبط می‌سازند (ابرنبادی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۶۵). برای سنجش احساس بی‌نظمی فیزیکی در محله، پژوهش فعلی مطابق جدول شماره ۸ میانگین احساس پنج نوع بی‌نظمی فیزیکی در شهر کابل و خوشه‌هاست.

جدول ۸- میانگین بی‌نظمی فیزیکی

شماره	جرم	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
۱	خانه‌های مخروبه و زمین‌های رهاشده	۲۰۰۳	۲۰۵۱	۲۰۵۲
۲	زباله‌های پراکنده در سرک	۲۰۰۹	۱۰۹۱	۱۰۹۷
۳	دیوارهای پر از دست‌نوشته	۲۰۱۴	۲۰۳۳	۲۰۲۴
۴	کوچه و سرک بدون چراغ	۲۰۰۶	۱۰۹۱	۱۰۹۹
۵	تخریب اموال عمومی (پایه، ایستگاه و...)	۲۰۲۸	۲۰۴۹	۲۰۴۴

طبق جدول ۸ شهروندان معتقدند که بی‌نظمی فیزیکی در گزینه‌های «خانه‌های مخروبه و زمین‌های رهاشده»، «دیوارهای پرنوشته» و «تخریب اموال عمومی» بیشتر است. برعکس، میانگین بی‌نظمی فیزیکی در گزینه‌های «زباله‌های پراکنده در سرک» و «کوچه و سرک بدون چراغ» کمتر است. بررسی وضعیت خوشه‌ها نشان می‌دهد که بی‌نظمی‌هایی مانند خانه‌های مخروبه و زمین‌های رهاشده، دیوارهای پرنوشته و تخریب اموال عمومی در خوشه دوم دارای میانگین زیادتری نسبت به خوشه اول است. در مقابل، بی‌نظمی‌هایی همانند زباله‌های پراکنده در سرک و کوچه و سرک بدون چراغ در خوشه اول بیشتر از خوشه دوم است. توصیف آماری در نمودار ۴ نشان می‌دهد که بی‌نظمی فیزیکی در هر دو خوشه به گونه‌ای در محله دیده می‌شود.

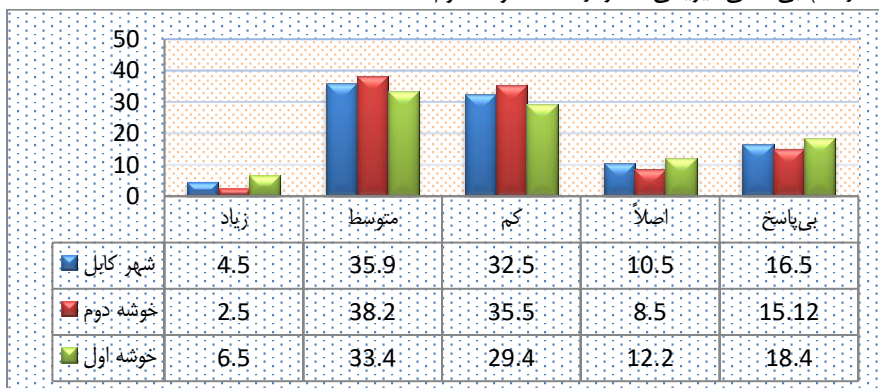

نمودار ۴- میانگین بی‌نظمی فیزیکی

شاخص احساس بی‌نظمی فیزیکی در شهر کابل از جمع پنج گویه جدول ۸ و نمودار ۴ حاصل شده است. طبق نتایج آن، ۴/۵ درصد شهروندان در شهر کابل به بی‌نظمی زیاد در محله‌شان اشاره کرده‌اند؛ ۳۵/۹ درصد بر این نظر هستند که محله آنان تا حدی دچار بی‌نظمی فیزیکی است؛ ۳۲/۵ درصد بر این باورند که محله آنان در حد کم گرفتار بی‌نظمی است؛ ۱۰/۵ درصد از پاسخ‌گویان در شهر کابل گفته‌اند

که هیچ‌یک از بی‌نظمی‌های فیزیکی مورد اشاره در محله آنان وجود ندارد؛ ۱۶/۵ درصد از پاسخ‌گویان در شهر کابل هیچ پاسخی نداده‌اند.

مقایسه خوشه‌ها طبق نتایج نمودار ۵ نشان می‌دهد که احساس بی‌نظمی فیزیکی در محله خوشه دوم بیشتر از محله خوشه اول است. همچنین توزیع فراوانی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که اگر درصد بی‌نظمی فیزیکی را از کم به بالا در نظر بگیریم، میانگین بی‌نظمی فیزیکی در محله خوشه دوم (با ۷۶/۲ درصد) بیشتر از محله خوشه اول است؛ در حالی که بی‌نظمی فیزیکی در محله خوشه اول (۶۹/۳ درصد) کمتر از محله خوشه دوم است.

نمودار ۵- بی‌نظمی فیزیکی

۳-۵ بی‌نظمی اجتماعی^۱

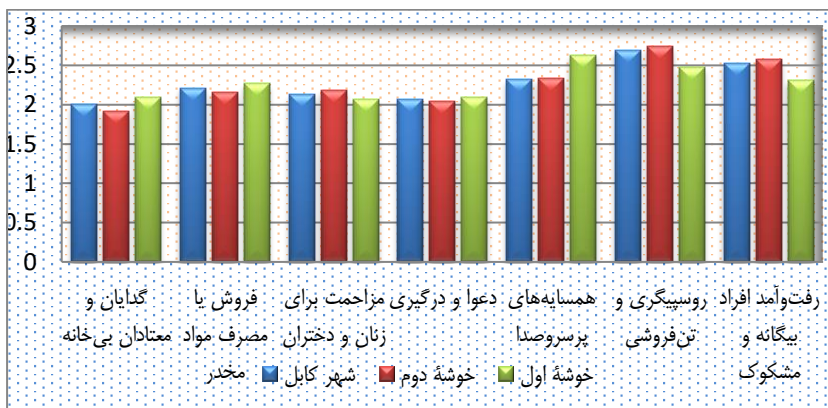
پژوهشگران الگوی نظری نشانه‌های محیطی و شبکه‌های اجتماعی را برای پیش‌بینی ترس فردی از جرم گسترش داده‌اند. یکی از الگوها چشم‌انداز بی‌نظمی یا بی‌نزاکتی است که بیان می‌دارد هنگامی که افراد نشانه‌های بی‌نظمی اجتماعی (شامل روسپیگری، مصرف مواد مخدر، بی‌خانمانی و گروه‌های ارادل‌واوباش) را مشاهده می‌کنند، بیشتر هراسان می‌شوند؛ زیرا آن‌ها این مشکل را با جرم مرتبط می‌سازند (ابرن‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۶۵). بی‌نظمی اجتماعی مشخص‌کننده بعد اجتماعی بی‌نظمی است که ادراک پاسخ‌گویان از بی‌نظمی اجتماعی در محله مسکونی‌شان در جدول ۹ سنجیده شده است.

جدول ۹- میانگین بی‌نظمی اجتماعی

شماره	عبارات	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
۱	گدایان و معتادان بی‌خانه	۲.۰۹	۱.۹۲	۲
۲	فروش یا مصرف مواد مخدر	۲.۲۷	۲.۱۶	۲.۲۱
۳	مزاحمت برای زنان و دختران	۲.۰۷	۲.۱۸	۲.۱۳
۴	دعوا و درگیری	۲.۰۹	۲.۰۴	۲.۰۶
۵	همسایه‌های پرسروصدا	۲.۶۳	۲.۳۳	۲.۳۲
۶	روسپیگری و تن‌فروشی	۲.۴۷	۲.۷۴	۲.۶۹
۷	رفت‌وآمد افراد بیگانه و مشکوک	۲.۳۱	۲.۵۷	۲.۵۳

با توجه به میانگین داده آماری در بی‌نظمی اجتماعی، بیشترین بی‌نظمی اجتماعی ادراک شده به ترتیب زیر است: روسپیگری و زنان سرکی (۲/۶۹ درصد)، رفت‌وآمد افراد بیگانه و مشکوک (۲/۵۳ درصد)، همسایه‌های پرسروصدا (۳/۲۳ درصد)، فروش و مصرف مواد مخدر (۲/۲۱ درصد) و مزاحمت برای زنان و دختران (۲/۱۳ درصد). از طرف دیگر، بی‌نظمی‌های اجتماعی دیگری که کمتر به آن اشاره کرده‌اند، به ترتیب عبارت است از گدایان و معتادان بی‌خانه (۲ درصد) و دعوا و درگیری (۲/۰۶ درصد).

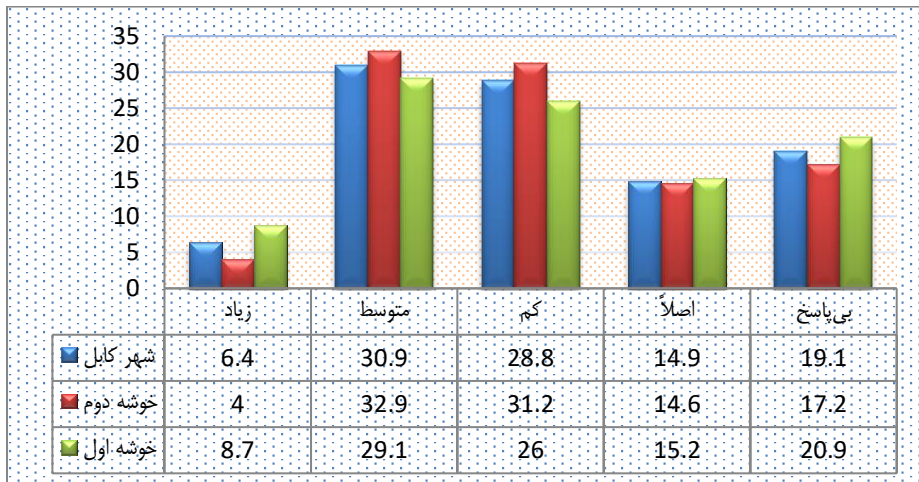
بررسی میان خوشه‌ها نشان می‌دهد که احساس بی‌نظمی اجتماعی مطابق جدول ۹، میانگین پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که بی‌نظمی اجتماعی در مواردی مانند گدایان و معتادان بی‌خانه، فروش و مصرف مواد مخدر، دعوا و درگیری، همسایه‌های پرسروصدا در خوشه اول بیشترین میانگین را دارد؛ در حالی که در مواردی مانند مزاحمت برای زنان و دختران، رفت‌وآمد افراد بیگانه و مشکوک و روسپیگری و زنان سرکی، بیشترین بی‌نظمی اجتماع در خوشه دوم گزارش شده است.

نمودار ۶- میانگین بی‌نظمی اجتماعی

شاخص احساس بی‌نظمی اجتماعی در محله‌های شهر کابل از جمع هفت گویه جدول بالا حاصل شده است با نتایج زیر: تعداد ۶/۴ درصد از شهروندان در شهر کابل، میزان به بی‌نظمی اجتماعی را در محله‌شان زیاد توصیف کرده‌اند؛ ۳۰/۹ درصد بر این نظر هستند که محله آنان تا حدی گرفتار بی‌نظمی اجتماعی است؛ ۲۸/۸ درصد بر این باورند که محله آنان در حد کم دچار بی‌نظمی است؛ ۱۴/۹ درصد از پاسخ‌گویان در شهر کابل گفته‌اند که هیچ‌یک از بی‌نظمی‌های اجتماعی مورداشاره، در محله آنان وجود ندارد؛ ۱۹/۱ درصد از پاسخ‌گویان در شهر کابل هیچ پاسخی ارائه نکرده‌اند.

مطالعه میان خوشه‌ها نشان می‌دهد که احساس بی‌نظمی اجتماعی در محله خوشه دوم بیشتر از محله خوشه اول است. همچنین جدول توزیع فراوانی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که اگر درصد بی‌نظمی اجتماعی را از کم به بالا در نظر بگیریم، میانگین بی‌نظمی اجتماعی در محله خوشه دوم با ۶۸/۱ درصد، بیشتر از محله خوشه اول است. بی‌نظمی اجتماعی در محله خوشه اول ۳/۸ درصد ارزیابی شده است. حاصل بررسی نمودار ۵ درصد بی‌نظمی اجتماعی در محله را به‌خوبی نشان می‌دهد و این تفاوت با مقدرهای زیاد، کم، متوسط و اصلاً ارائه شده است.

نمودار ۷- بی‌نظمی اجتماعی

۶- یافته‌های استنباطی

در تبیین و توضیح ارتباط ترس از جرم با متغیرهای دموگرافیکی و سایر متغیرها نشان می‌دهد که متغیرهای سن، جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل، بی‌نظمی فیزیکی و اجتماعی، متغیرهای تأثیرگذار بر ترس از جرم است.

۶-۱ سن و ترس از جرم

نتایج نشان می‌دهد که میانگین^۱ ترس از جرم در میان گروه سنی^۲ در خوشه‌ها تفاوت زیادی با هم ندارد. از سوی هم، مطالعه تطبیقی میان خوشه اول و دوم نشان می‌دهد که در گروه سنی ۱، ۲ و ۳ میانگین ترس از جرم بیشتر از دیگر گروه‌هاست؛ یعنی این گروه‌ها (جوانان) بیشتر از دیگران از جرم می‌ترسند. این یافته گویای این است که هرچه سن افراد بیشتر می‌شود، میزان ترسشان از جرم کاهش می‌یابد. مطابق مبانی نظری پژوهش، افراد مسن نسبت به جوانان در شهر کابل ترس کمتری دارند. آزمون همبستگی پیرسون^۳ نشان می‌دهد که رابطه آماری معناداری بین سن و ترس از جرم وجود دارد. بررسی میان دو خوشه پژوهش نشان می‌دهد که میزان ترس مردان نسبت به زنان هم در خوشه اول با میانگین ۲/۴۶ و در خوشه دوم با میانگین ۲/۴۰ افزایش داشته است؛ در حالی که به کلی میزان میانگین ترس زنان در خوشه‌ها و شهر کابل نسبت به مردان خیلی کم گزارش شده است. مطابق مبانی نظری این پژوهش، زنان بیشتر از تجاوز ترس دارند؛ با وجود این، شاید دلیل اینکه ترس زنان از جرم در این پژوهش کمتر از مردان است، این باشد که زنان در شهر کمتر حضور دارند و در نتیجه، کمتر قربانی جرائم جنسی می‌شوند. از سوی دیگر، مؤلفه‌های مانند نظام قبیله‌ای، جامعه مردسالار و ننگ‌دانستن میزان بزه‌دیدگی و ترس از جرائم از سوی زنان، در جامعه افغانستان عوامل مؤثری است که می‌تواند در افزایش و کاهش ترس از جرم در کابل نقش داشته باشد.

۶-۲ تأهل و ترس از جرم

نتایج آماری چنین است که در شهر کابل مطابق مبانی نظری پژوهش، مجرد و متأهل نسبت به مطلقه و فوت همسر ترس بیشتری از جرم دارند؛ در حالی که افراد مطلقه و فوت همسر ترسشان نسبت به دیگران کمتر مشاهده شده است. مقایسه میان دو خوشه نشان می‌دهد که ترس شهروندان مجرد و متأهل نسبت به افراد بیوه، مطلقه و فوت همسر بیشتر است. آزمون همبستگی پیرسون رابطه میان تأهل و ترس از جرم آنان تایید می‌کند.

۶-۳ تحصیلات و ترس از جرم

بررسی میان دو خوشه نشان می‌دهد که تفاوت چندانی در میانگین ترس از جرم میان آنان وجود ندارد؛ پژوهش فعلی به تأیید مبانی نظری و شماری از پژوهش‌ها رابطه مثبتی میان میزان تحصیلات و ترس از جرم یافته است. آزمون همبستگی نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه مثبت وجود دارد؛ یعنی با افزایش سطح تحصیلات، میزان ترس از جرم کاهش می‌یابد.

۱. در این پژوهش میانگین ترس از جرم بر اساس ۵ محاسبه شده است.

۲. در این قسمت پژوهش سن افراد موضوع مطالعه به پنج گروه تقسیم شده است: از ۱۵ تا ۲۵ سال گروه سنی ۱، از ۲۶ تا ۳۵ سال گروه سنی ۲، از ۳۶ تا ۴۵ سال گروه سنی ۳، از ۴۶ تا ۵۵ سال گروه سنی ۴ و از ۶۵ سال به بالا گروه سنی ۵.

3. pearson correlation

۶-۴ وضعیت مالکیت ترس از جرم

نتایج نشان‌دهنده آن است که میانگین ترس از جرم در میان پاسخ‌گویانی که وضعیت مالکیت استیجاری، شخصی، رهن و سایر^۱ دارند، تفاوت چندانی ندارد یا آن تفاوت خیلی کم هست. بررسی میان دو خوشه بیانگر آن است که ترس از جرم در میان افرادی که وضعیت مالکیتشان استیجاری، شخصی و رهنی استیجاری است، بیشتر است و در سایر، میزان ترس از جرم کمتر مشاهده شده است.

۶-۵ بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم

فرضیه: هرچه احساس بی‌نظمی فیزیکی در محله بیشتر باشد، ترس از جرم بیشتر خواهد بود. جدول ۱۰ میانگین بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم را در شهر کابل نشان می‌دهد. در پاسخ‌گویانی که شاهد بی‌نظمی فیزیکی بیشتر در محله خود هستند، میانگین ترس از جرم بیشتر است؛ برای نمونه، میانگین ترس در پاسخ‌گویانی که بی‌نظمی فیزیکی را در محله خود «متوسط، کم یا زیاد» گفته‌اند، بیشتر است؛ اما در پاسخ‌گویانی که گفته‌اند در محله خود اصلاً بی‌نظمی فیزیکی احساس نمی‌کنند، این میانگین کمتر است. پژوهش فعلی نیز این فرضیه را تأیید می‌کند.

مقایسه میان خوشه‌ها نشان می‌دهد که میانگین ارتباط بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم در حد «زیاد، متوسط و کم» در خوشه دوم کمی بیشتر از خوشه اول است؛ اما در گزینه «اصلاً» میانگین ترس از جرم خوشه اول بیشتر از خوشه دوم است. در مجموع، این پژوهش نشان می‌دهد به هر میزان بی‌نظمی فیزیکی در شهر کابل بیشتر باشد، میزان ترس از جرم بیشتر می‌شود؛ به‌طور نمونه اگر از میانگین ارتباط بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم در گزینه «اصلاً» به طرف گزینه «زیاد» در جدول ۱۰ توجه شود، در محله‌هایی که دچار بی‌نظمی فیزیکی بیشتر است، میانگین ترس از جرم نیز بیشتر می‌شود.

جدول ۱۰ میانگین بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم

شماره	بی‌نظمی فیزیکی	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
۱	اصلاً	۱.۶۶	۱.۶۶	۱.۶۶
۲	کم	۲.۱۱	۲.۱۳	۲.۱۲
۳	متوسط	۲.۳۷	۲.۴۷	۲.۴۶
۴	زیاد	۲.۷۶	۲.۶۰	۲.۶۹

بررسی نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۱۱ مشخص می‌کند که مقدار ضریب در خوشه اول ۰/۷۸۷، در خوشه دوم ۰/۲۰۹ و در شهر کابل ۰/۲۷۶ و سطح معناداری در خوشه اول، دوم و شهر کابل، با خطای کمتر از ۰/۰۱ و اطمینان ۰/۰۰۹۹ است؛ لذا بین دو متغیر بی‌نظمی فیزیکی و ترس از

۱. وضعیت مالکیت سایر: خانه رایگان در مقابل خدمت، نگهبانی، سرای‌داری و سایر خدمات.

جرم ارتباط معناداری وجود دارد. نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در خوشه‌ها و شهر کابل تأیید می‌کند که هرچه میزان بی‌نظمی فیزیکی در محله بیشتر باشد، ترس از جرم نیز بیشتر خواهد بود.

جدول ۱۱- ضریب همبستگی بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم

آمارها	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۷۸۷	۰/۲۰۹	۰/۲۷۶
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
تعداد	۴۴۶	۴۷۱	۹۱۳

۶-۶ بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم

فرضیه: هرچه احساس بی‌نظمی اجتماعی در محله کمتر باشد، ترس از جرم کمتر خواهد بود. میانگین بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم در شهر کابل نشان می‌دهد میانگین ترس از جرم در پاسخ‌گویانی که در محله‌شان شاهد بی‌نظمی اجتماعی بیشتر هستند، ترس شان بیشتر است؛ برای نمونه، میانگین ترس از جرم در پاسخ‌گویانی که بی‌نظمی اجتماعی را در محله خود در حد «متوسط، کم یا زیاد» گفته‌اند، بیشتر است؛ در حالی که این میانگین در پاسخ‌گویانی که گفته‌اند در محله خود اصلاً چنین بی‌نظمی را احساس نمی‌کنند، کمتر است. پژوهش فعلی نیز این فرضیه را تأیید می‌کند: هرچه بی‌نظمی اجتماعی در محله‌ای بیشتر شود، میزان ترس از جرم در میان ساکنان آن محله نیز افزایش می‌یابد. مقایسه میان خوشه‌ها نشان می‌دهد بی‌نظمی در گزینه‌های «اصلاً، متوسط و کم» در خوشه دوم کمی بیشتر از خوشه اول است؛ در مقابل، بیشترین میانگین ارتباط بین بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم در گزینه زیاد در خوشه اول دیده می‌شود. در مجموع، به هر میزان که بی‌نظمی اجتماعی در شهر کابل بیشتر شود، میزان ترس از جرم در میان شهروندان بیشتر می‌شود؛ به‌طور نمونه طبق در جدول ۱۲، اگر در متغیر بی‌نظمی اجتماعی محله‌ای، به میانگین بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم از گزینه «اصلاً» به طرف زیاد توجه شود، بیشترین میانگین در گزینه «زیاد» مشاهده می‌شود.

جدول ۱۲- میانگین بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم

شماره	بی‌نظمی اجتماعی	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
۱	اصلاً	۱.۷۱	۱.۷۵	۱.۷۲
۲	کم	۲.۰۷	۲.۱۲	۲.۱۰
۳	متوسط	۲.۴۶	۲.۵۰	۲.۴۸
۴	زیاد	۲.۶۱	۲.۳۴	۲.۲۸

در بررسی نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۱۳ مشاهده می‌شود که مقدار ضریب در خوشه اول ۰/۷۸۷، در خوشه دوم ۰/۲۰۹ و در شهر کابل ۰/۲۷۶ و سطح معناداری در خوشه اول و دوم و نیز شهر کابل، با خطای کمتر از ۰/۰۱ و اطمینان ۹۹، ۰/۰۰۰ است؛ پس بین دو متغیر بی‌نظمی فیزیکی و ترس از جرم ارتباط معناداری وجود دارد. نتیجه آزمون همبستگی پیرسون در خوشه‌ها و شهر کابل تأیید می‌کند که هرچه میزان بی‌نظمی اجتماعی در محله بیشتر باشد، ترس از جرم نیز بیشتر خواهد بود.

جدول ۱۳- ضریب همبستگی بی‌نظمی اجتماعی و ترس از جرم

آمارها	خوشه اول	خوشه دوم	شهر کابل
ضریب همبستگی پیرسون	۰/۲۷۸	۰/۱۷۱	۰/۲۳۱
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	۰/۰۰
تعداد	۴۴۶	۴۷۱	۹۱۳

۷- مقایسه ترس از جرم در میان خوشه‌ها

تحلیل داده آماری پژوهش نشان می‌دهد که ترس از جرم در دو خوشه موضوع مطالعه مساوی نیست و این تفاوت‌ها را از طریق آزمون، تحلیل و بررسی می‌کنیم. برای آزمون معنادار نبودن و بودن تفاوت میانگین‌های ترس از جرم در دو خوشه مدنظر، از برنامه تحلیل واریانس (ANOVA) استفاده می‌شود؛ اما پیش فرض استفاده از این آزمون، همگنی واریانس‌ها در دو خوشه مدنظر است. بود یا نبود این همگنی با استفاده از آمار لوین مشخص می‌شود که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۱۴- واریانس‌ها درباره متغیر ترس از جرم در دو خوشه

آمار لوین	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	معناداری
۵۵.۹۴	۱	۶۶۶	۰.۰۰۰

حاصل نتایج جدول آماری لوین نشان می‌دهد که این رابطه معنادار است که به معنای رد شدن فرض همگنی واریانس میان دو خوشه است. بر حسب همگن نبودن واریانس ترس از جرم در خوشه‌های موضوع بررسی، استفاده از آزمون ANOVA امکان ندارد؛ به همین دلیل، از آزمون ولچ^۱ بهره گرفته که در شرایط ناهمگنی واریانس گروه‌ها استفاده از آزمون F ترجیح دارد. جدول ۱۵ آمار توصیفی مربوط به متغیرهای وابسته پژوهش ترس از جرم را در دو خوشه، خوشه اول (غرب کابل) و خوشه دوم (شمال کابل) در نتیجه آزمون ولچ نشان می‌دهد.

1. Welch

جدول ۱۵- جدول تحلیل واریانس یک طرفه برای مقایسه میان خوشه‌ها

خوشه	میانگین	انحراف استاندارد	آمار ولج	سطح معناداری
خوشه اول	۵۶/۲۴	۵۶/۳۷	۵۱/۹۶	۰/۰۰۰
خوشه دوم	۴۸/۷۰	۴۸/۵۸		

جدول واریانس یک طرفه تفاوت میانگین ترس از جرم را در دو خوشه اول و دوم نشان می‌دهد و این تفاوت میان خوشه‌ها معنادار است. مطابق آمار ارائه شده، میانگین ترس از جرم در خوشه اول (غرب کابل) ۵۶/۲۴ در حد نسبتاً زیاد و در خوشه دوم (شمال کابل) ۴۸/۷۰ در حد متوسط است. این تفاوت را آزمون ولج در میان خوشه اول و دوم تأیید و بیان می‌کند که به لحاظ آماری بین خوشه‌ها تفاوت معناداری وجود دارد.

در مقایسه این تفاوت‌ها در خوشه اول و دوم از آزمون پسینی^۱ استفاده شده و با توجه به فرض برابری واریانس رد شده، باید از یکی از چهار آزمون تعقیبی^۲ که خاص شرایط نابرابری واریانس‌هاست، بهره ببریم که با توجه به نتایج مشابه هر چهار آزمون، آزمون جمیز- هوول به کار گرفته شده است.

جدول ۱۶- نتایج آزمون جمیز- هوول در خصوص تفاوت‌های ترس از جرم در خوشه‌ها

شماره	گروه	میانگین تفاوت	خطای استاندارد	سطح معناداری
۱	۲	۰/۳۲۷۱	۰/۵۸۰	۰/۰۰۳
۲	۱	۰/۲۴۵۲	۰/۶۸۹	۰/۰۰۱

حاصل نتایج بررسی آزمون جمیز- هوول در پژوهش نشان می‌دهد که دو خوشه با یکدیگر تفاوت آماری دارد که به این صورت ترس از جرم در محله خوشه اول به طور معناداری بیشتر از محله خوشه دوم است.

۸- مدل‌یابی تأثیر متغیرها در ترس از جرم

تحلیل رگرسیون امکان پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته را از طریق متغیرهای مستقل برای محقق فراهم و سهم هریک از آن‌ها را نیز مشخص می‌کند (عربی، ۱۳۹۰: ۱۰۱). رگرسیون چندمتغیره بر این اصل استوار است که اگر درباره فردی بیشتر بدانیم، با دقت بیشتری می‌توانیم خصوصیات دیگر او را حدس بزنیم (دواس، ۱۳۸۶: ۲۱۴). در پژوهش حاضر از رگرسیون گام‌به‌گام به تعداد ۶ متغیر مستقل در نظر گرفته شد.^۳ این متغیرها شامل متغیرهایی است بی‌نظمی ترس از جرم ارتباط دارد.

1. post hoc multiple comparisons

2. Tamhane, Dunnett T3, Games - Howell, Dunnett C

۴. این متغیرها عبارت است از سن، جنسیت، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، موقعیت مسکن، بی‌نظمی اجتماعی، بی‌نظمی فیزیکی.

برای مدل‌یابی تأثیر متغیر در ترس از جرم در پژوهش فعلی، از رگرسیون با روش گام‌به‌گام^۱ استفاده شد. در این روش، پس از اصلاح داده‌ها با حذف ۲ متغیر، ۴ متغیر اجازه یافت به معادله رگرسیون وارد شود و در مجاورت یکدیگر حدود ۶۷ درصد از تغییرات ترس از جرم را در شهر کابل توضیح دهد. روش گام‌به‌گام چون مدل ساده‌تری را برای پیش‌بینی ترس از جرم پیشنهاد می‌دهد، تصمیم گرفته شد که نتایج روش گام‌به‌گام گزارش شود.

جدول ۱۷- خلاصه مدل رگرسیون به روش گام‌به‌گام برای شهر کابل

مدل	R	R2 ضریب تعیین شده	R2 ضریب تعدیل شده	خطای معیار برآورد	F	S
۲	۰/۶۷۰	۰/۴۴۹	۰/۴۴۲	۰/۸۷۲	۶۷/۲۲۲	۰/۰۰۰
۴	۰/۷۱۱	۰/۵۰۶	۰/۴۹۴	۰/۸۲۲	۴۱/۷۲۷	۰/۰۰۰
۵	۰/۷۳۰	۰/۵۳۳	۰/۵۱۹	۰/۸۰۶	۴۱/۷۲۷	۰/۰۰۰
۱۰	۰/۷۹۵	۰/۶۳۱	۰/۶۰۷	۰/۷۲۷	۱۳/۶۷۳	۰/۰۰۰

جدول ۱۸ ضرایب رگرسیونی مدل نهایی پیش‌بینی ترس از جرم برای شهر کابل (به ترتیب ورود متغیرها به معادله)

متغیرهای مستقل	ضرایب غیراستاندارد		Beta	مقدار t	سطح معناداری
	B	خطای معیار			
بی‌نظمی اجتماعی	۰/۴۴	۰/۱۰	۰/۲۷	۴/۳۵۵	۰/۰۰۰
سن	-۰/۰۱	۰/۰۵	-۰/۱۶	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۳
موقعیت مسکن	۰/۴۳	۰/۱۴	۰/۱۶	۳/۰۷۹	۰/۰۰۲
بی‌نظمی فیزیکی	-۰/۲۹	۰/۱۲	۰/۱۶	۰/۳۳۷	۰/۰۲۱
مقدار ثابت	۱۱/۰۲	۰/۲۳	۰/۶۲۱	۴/۴۱۷	۰/۰۰۰

بررسی رگرسیون بیان می‌کند که با ورود اولین متغیر به مدل (بی‌نظمی اجتماعی) ۴۴/۲٪ از تغییرات ترس از جرم شرح داده می‌شود. این متغیر ضریب همبستگی مثبت با ترس دارد (۰/۶۷۰-۲) و به‌تنهایی تغییرات بیش از ۴۴ درصد ترس را تبیین می‌کند؛ بنابراین، ارزیابی‌ها نشان می‌دهد که بی‌نظمی اجتماعی در سال آینده در شهر کابل، اساسی‌ترین متغیری است که بر اساس آن می‌توان تا حدی میزان ترس از جرم شهروندان را در این شهر پیش‌بینی کرد.

سن، متغیر دیگری است که وارد رگرسیون می‌شود و ضریب تعدیل شده آن به ۴۹/۴ درصد افزایش می‌یابد. سن که ضریب همبستگی مثبت با ترس دارد (۰/۷۱۱-۲)، به‌تنهایی تغییرات بیش از ۳۹ درصد ترس را شرح می‌دهد.

متغیر سوم، موقعیت مسکن است که وارد رگرسیون می‌شود و ضریب تعدیل شده آن به بیش از ۵۱/۹ درصد می‌رسید. این متغیر دارای ضریب همبستگی بالای با ترس دارد (۰/۷۳۰-۲) و به تنهایی تغییرات بیش از ۵۱ درصد ترس را شرح می‌دهد. متغیرهای بعدی که به ترتیب (گام به گام) وارد معادله می‌شود، عبارت است از بی‌نظمی فیزیکی. ستون Bata در جدول ۱۸ نشان می‌دهد که بی‌اجتماعی مهم‌ترین متغیر مؤثر بر ترس است. سایر متغیرهای درون مدل، هرچند هر یک در توضیح تغییرات ترس - در کنار دیگر متغیرها و به خصوص بی‌نظمی اجتماعی و موقعیت سکونت - سهم دارد، بر یک نکته قابل توجه نیز دلالت می‌کند: اول اینکه در پژوهش حاضر هیچ‌یک از این متغیرها در درون مدل بیش از ۱۰ درصد تأثیر خالص بر ترس ندارد و دوم اینکه رابطه برخی از این متغیرها با ترس مستقیم و برخی معکوس است. متغیرهای بی‌نظمی اجتماعی، موقعیت مسکن و به صورت مستقیم با ترس از جرم مرتبط است؛ ولی متغیرهای سن، بی‌نظمی فیزیکی، رابطه معکوس با ترس دارد.

باید گفت هر چه بی‌نظمی اجتماعی در شهر کم تر شود، به کاهش ترس از جرم می‌انجامد. هر چه وضعیت مسکن‌شان ویلایی در محله‌شان بیشتر باشد، ترس بیشتری را در شهر احساس خواهند کرد. در مقابل، هر چه سن افراد بالا می‌رود، میزان ترس از جرم در آنان کاهش می‌یابد. هر چه شهروندان بی‌نظمی فیزیکی بیشتری در محله‌شان احساس کنند، احتمال قربانی شدنشان بیشتر باشد.

۹- بحث و جمع‌بندی

جمع‌بندی پژوهش فعلی بیانگر آن است، میزان ترس از جرم از جرایم علیه اشخاص و اموال در میان شهروندان کابل وجود دارد. پژوهشگرانی مانند، اسمیت و هیل (۱۹۹۱)، عبدالله‌پور (۱۳۹۱)، جهانی (۱۳۹۰)، پوپل و سیدزاده (۱۴۰۰) در پژوهش خود بیان می‌کنند که میان ترس از جرم و سن رابطه معناداری برقرار است. در مقابل، نجفی ابرنآبادی و همکاران (۱۳۸۴) نیز مدعی‌اند همبستگی مثبتی بین سطوح سن و ترس از جرم وجود ندارد. نتایج این پژوهش حاکی است که میان سن با ترس از جرم در شهر کابل ارتباط معنادار هست. پژوهش فعلی گویای آن است که هر چه سن افراد بیشتر می‌شود، میزان ترس از جرم در آنان کاهش می‌یابد و میزان آسیب‌پذیری و رفتارهای احتیاطی در نزد آنان افزایش می‌یابد. در تبیین این موضوع می‌توان گفت افراد مسن، به دلایل نداشتن فعالیت‌های اجتماعی پرخطر روزانه و انزوای اجتماعی، کمتر از جوانان می‌ترسند؛ در حالی که میزان ترس از جرم در نزد افراد جوان تر به دلایل اشتغال در کارهای پرخطر، آگاهی از وضعیت جامعه و حضور در اجتماع بیشتر از افراد مسن است.

جنسیت افراد و هراس از جرم در برخی نظریه‌های جرم‌شناسی بررسی شده و تحقیقات درباره جنسیت و ترس از جرم نشان می‌دهد که میان جنسیت افراد و ترس ارتباط وجود دارد؛ به طور مثال، پژوهش‌های فرارو (۱۹۹۶)، سیدزاده ثانی و کرمانی (۱۳۹۲)، نیکوکار و همت‌پور (۱۳۹۱) نشان می‌دهد که زنان نسبت به پدیده مجرمانه بیشتر از مردان نگران هستند؛ اما یافته‌های پژوهش فعلی، برعکس آن است و نشان می‌دهد که در شهر کابل مردان بیشتر از زنان از جرم می‌ترسند. چون در شهر کابل مردان بیشتر به فعالیت‌های فیزیکی و بیرون از خانه می‌پردازند. البته اگر معیار فقط جرایم جنسی می‌بود و هر دو جنس

حضور یکسان در شهر می‌داشتند، در این حالت، ترس زنان بیشتر از مردان گزارش می‌شد و نتایج یافته‌های سایر پژوهشگران را تأیید می‌کرد.

نتایج بررسی‌شده در کشورها، رابطه معناداری میان وضعیت تأهل و ترس از جرم را گاهی تأیید و در برخی حالت‌ها رد می‌کند. استدلال تحقیقات سیدزاده و کرمانی (۱۳۹۹)، بیات (۱۳۷۸) این است که افراد متأهل، به‌خصوص زنان متأهل، کمتر از مجردها از جرم ترس دارند. نتایج پژوهش فعلی با آنان همسوست: در شهر کابل افراد مجرد، بیوه و مطلقه بیشتر از متأهلان از جرم می‌ترسند. بنا بر نظریه آسیب‌پذیری اجتماعی، خطرپذیری افراد مجرد در برابر جرائم، به‌علت سبک زندگی‌شان، بیشتر است و از جرائم هم بیشتر می‌ترسند. این ترس با ازدواج کاهش خواهد یافت. در مقابل، نتایج تحقیق علی‌خواه و ربیعی (۱۳۸۵) بیانگر آن است که بین وضعیت تأهل و ترس از جرم ارتباط معنادار و قابل‌تعمیمی وجود ندارد.

بر اساس یافته‌های مطالعات در کشور آلمان نشان می‌دهد که با افزایش سطح تحصیلات افراد، میزان ترسشان از جرم کاهش می‌یابد (مطالعات پیمایشی سیدزاده و کرمانی، ۱۳۹۳)، نجفی ابرندآبادی (۱۳۹۴)، هارت‌من^۱ (۲۰۱۱) نشان می‌دهد افرادی که دارای تحصیلات دانشگاهی هستند، ترس کمتری از جرائم دارند؛ اما نتایج پژوهش فعلی عکس آن را در شهر کابل اثبات می‌کند: افرادی که تحصیلات بالاتری دارند، از جرم بیشتر می‌ترسند. این اشخاص به‌دلیل اطلاعات بیشتری که از جرائم دارند.

بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی بر اساس نظریه پنجره شکسته موردسنجش قرار گرفته و این دیدگاه بیان می‌دارد که هرچه احساس بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی در محله کمتر باشد، ترس از جرم کمتر خواهد بود (سراج‌زاده و گیلانی ۱۳۸۹). همچنین در کنار آن، برخی پژوهش‌های دیگر رابطه میان بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی محله و ترس از جرم را تأیید می‌کند و با نتایج پژوهش فعلی همسوست (عبدالملکی ۱۳۹۵)؛ احمدی و همکاران (۱۳۹۵) دلالت کاربردی این پژوهش نشان می‌دهد که توجه بیشتر مدیران دولتی، شهرداری‌ها و پولیس بر تنظیم بی‌نظمی اجتماعی و فیزیکی در محله است. بازسازی و نظم‌بخشی بی‌نظمی اجتماعی (روسپیگری، ولگردی، مردان سرکی، دعوا و درگیری، مزاحمت زنان و دختران و...) و فیزیکی (سرک بدون چراغ، خانه‌های مخروبه، نامنی ناشی از عوامل مختلف) می‌تواند نقش مؤثری در تقویت و احساس سازمان‌یافتگی محیط و کاهش ترس از جرم در میان شهروندان کابل داشته باشد.

مجموع بررسی‌ها نشان می‌دهد میانگین ترس از جرم در خوشه اول (غرب کابل) ۵۶/۲۴ درصد در حد نسبتاً زیاد، میانگین ترس از جرم در خوشه دوم (شمال کابل) ۴۸/۷۰ درصد در حد متوسط است. این تفاوت میان خوشه اول و دوم را آزمون‌های متعدد تأیید و بیان می‌کند که به‌لحاظ آماری، ترس از جرم در محله‌های خوشه اول به‌طور معناداری از محله‌های خوشه دوم بیشتر است.

مدل‌یابی تأثیر متغیر بر ترس از جرم بیانگر آن است هرچه بی‌نظمی اجتماعی در محله بیشتر باشد، مسکن‌شان حویلی باشد ترس بیشتری را در شهر احساس خواهند کرد. در مقابل، پژوهش فعلی گویای

آن است که هرچه سن افراد بیشتر باشد، میزان ترس از جرم در آنان کاهش می‌باید. هرچه شهروندان بی‌نظمی فیزیکی بیشتری در محله‌شان احساس کنند، ترس بیشتری از جرم خواهند داشت.

با توجه به نتایج این پژوهش، برای کاهش ترس از جرم در شهر کابل، مکانیزم‌های کاربردی و پژوهشی زیر را پیشنهاد می‌کنیم. امیداست مورد توجه قرارگیرد.

۱. با توجه به یافته‌های استنباطی در خصوص اهمیت نقش روشنایی مناسب معابر و مکان‌های عمومی در کاهش ترس شهروندان از جرم، پیشنهاد می‌کنیم شهرداری با همکاری دیگر نهادها در تأمین روشنایی و زدودن تاریکی از سطح شهر تلاش کند.

۲. میان بی‌نظمی اجتماعی و ترس ارتباط است؛ بنابراین، به‌منظور بازسازی ساختمان‌های متروکه، سرک‌ها و مکان‌های بی‌صاحب، از طریق شهرداری و سایر نهادهای ملی اقدام شود.

۳. بین نوع مسکن و ترس از جرم ارتباط برقرار است؛ لذا برای کاهش ترس از جرم در شهر کابل، توصیه می‌شود شهرداری با ایجاد طرح کلان شهری، سنت زندگی در خانه‌های حویلی را حفظ و از ساخت آپارتمان‌های چندطبقه‌ای در سطح شهر جلوگیری کند.

۴. یافته‌ها نشان می‌دهد که بی‌نظمی اجتماعی بر ترس از جرم تأثیر دارد. شناسایی افراد بی‌بندوبار، گدایان، معتادان، روسپی‌ها در محله و بازپروری آنان از طریق آموزش، مشاوره و ایجاد شغل در کنترل و کاهش ترس در میان شهروندان شهر کابل مفید است.

در بخش نظری با توجه به تجارب پژوهش مشخص شده است که مفهوم ترس از جرم در تقابل با بسیاری از عوامل اجتماعی است که پرداختن به تنهایی و در قالب یک پژوهش ممکن نیست؛ بنابراین برای شناخت بیشتر و کامل‌تر این موضوعات، اجرای پژوهش‌های زیر را پیشنهاد می‌کنیم:

۱. بررسی ترس از جرم با استفاده از روش ترکیبی کمی و کیفی درباره ترس از جرم در کابل.
۳. ترس از جرم وجوه مشترکی با حقوق، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی دارد. توصیه می‌شود، پژوهشگران برای تبیین ترس از جرم در کشور از دیدگاه پژوهشگران میان‌رشته‌ای نیز استفاده کنند.
۴. هرچند موضوع این نوشتار ترس از جرم در شهر کابل است، پیشنهاد می‌شود، نویسندگان در قالب کار دانشجویی به‌صورت مکرر و پیمایشی درباره مسئله ترس از جرم پژوهش کنند.

منابع

الف) منابع فارسی

- ۱) احمدی، حبیب و همکاران (۱۳۸۸). ترس از جرم در مناطق جرم‌خیز شهر شیراز. مجله جامعه‌شناسی کاربری، سال ۲۰، شماره ۲.
- ۲) بیات، بهرام. (۱۳۸۷). تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی، با تأکید بر نقش پرداخت رسانه‌ای و سرمایه اجتماعی، مطالعات جامعه‌شناختی، سال ۱۶، شماره ۳۵، ۱۱۵-۱۳۲.
- ۳) رضایی راد، مجید و همکاران. (۱۳۸۶). تأثیر نگرهبان محله در کاهش ترس از جرم مردم تهران بزرگ در محلات دارای نگرهبان محله. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، شماره ۴.
- ۴) سراج‌زاده، سیدحسین و اشرف گیلانی. (۱۳۸۹). بی‌سازمانی اجتماعی و ترس از جرم (مطالعه مقایسه‌ای مناطق ۳ و ۱۳ شهر تهران). فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۱۰، شماره ۳۴.
- ۵) سیدزاده‌ثانی، سید مهدی و سعید کرمانی. (۱۳۹۲). ترس از جرم در مشهد: میزان و عوامل. پژوهش‌نامه حقوق کیفری، سال ۴، شماره ۲.
- ۶) عبدالملکی، احمد. (۱۳۹۵). تبیین پدیده ترس از جرم در شهر تهران. پایان‌نامه دکتری. رشته جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور تهران.
- ۷) علی‌خواه، فردین و مریم نجیبی ربیعی. (۱۳۸۵). زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری. رفاه اجتماعی، دوره ۶، شماره ۲۲، ۱۰۹-۱۳۱.
- ۸) علی‌وردی‌نیا، اکبر و همکاران. (۱۳۹۵). تحلیل جامعه‌شناختی ترس از جرم: آزمون تجربی نظریه‌های اثربخشی جمعی و پنجره‌های شکسته. جامعه‌شناسی کاربردی، شماره ۲۷.
- ۹) نجفی ابرندآبادی، علی حسین و جمعی از نویسندگان. (۱۳۸۴). دانشنامه بزه‌دیده‌شناسی و پیشگیری از جرم. ج ۱ و ۲، مرکز تحقیقات کاربردی پولیس پیشگیری ناجا، تهران: میزان.
- ۱۰) نیازی، محسن و همکاران. (۱۳۹۴). فراتحلیل عوامل مؤثر بر ترس از جرم در پژوهش‌های ایرانی. مجله مسائل اجتماعی، شماره ۲.
- ۱۱) نیکوکار، حمیدرضا. (۱۳۹۰). بررسی بزه‌دیده‌شناختی ترس از جرم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبایی.

ب) منابع انگلیسی

- 12) Boardman, B. (2002). **Transcript of Evidence**, ?
- 13) Brewin, C. R. Andrews, B. & Rose, S. (2000). **Fear, helplessness, and horror in posttraumatic stress disorder: Investigating DSM-IV Criterion A2 in victims of violent crime**. Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies, 13(3), 499-509.
- 14) Ferraro, K.F. (1995), **Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk**, Albany: State University of New York Press.
- 15) Greenberg, S., and W.M. Rohe (1984), **Neighborhood Design and Crime**, Journal of the American Planning Association, 50: 48-61.
- 16) Hale, C. J. I. r. o. V. (1996). **Fear of crime: A review of the literature**. 4(2), 79-150.

- 17) Hellhammer, J, et al (2006), **Allostatic load, perceived stress, and health:** A prospective study in two age groups, s.l. : Annals of the New York Academy of Science, Vol. 1032, pp. 8-13..
- 18) Jackson, J., & Stafford, M. (2009). **Public health and fear of crime:** A prospective cohort study. The British Journal of Criminology, 49(6), 832-847.
- 19) Kifer, M. Misty (2004). **Fear of Crime:** How Safe Do Idahoans Feel?
- 20) LaGrange, R. L., Ferraro, K. F., & Supancic, M. (1992). **Perceived risk and fear of crime:** Role of social and physical incivilities. Journal of research in crime and delinquency, 29(3), 311-334.
- 21) Lee, H. D., Reyns, B. W., Kim, D., & Maher, C. (2020). **Fear of crime out west: Determinants of fear of property and violent crime in five states.** *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 64(12), 1299-1316.
- 22) McGahey, R. M. (1986). **Economic conditions, neighborhood organization,** and urban crime. Crime and justice, 8, 231-270.
- 23) Sapolsky, R. M. (2004). **Why zebras don't get ulcers:** The acclaimed guide to stress, stress-related diseases, and coping. Holt paperbacks.
- 24) Stafford, M., Chandola, T., & Marmot, M. J. A. j. o. p. h. (2007). **Association between fear of crime and mental health and physical functioning.** 97(11), 2076-2081
- 25) Warr, M. (2000). **Fear of crime in the United States:** Avenues for research and policy. Criminal justice, 4(4), 451-489